

به‌رایبی

نوسینی: پرؤنسیۆر* Francis DEMIER

نه‌جاتی عه‌بدووللا نامه‌ی میتریز Maitrise و دوای نامه‌ی D. E. A و تیزه‌که‌ی These له‌ژیر سه‌ره‌رشته‌ی مندا هه‌لبژارد. ئەوه بۆ من پیتخۆش‌حالیه‌کی گه‌وره‌یه له زانکۆی پارسی ده‌یه‌م پیتخۆشی له قوتابیه‌ک بکه‌م که له نیوان هه‌موو ئەو بواره کولتوروانه‌ی ئەوروپا پیتشکه‌شی ده‌کات، بریاریدا لیکۆلینه‌وه‌که‌ی خۆی له پاریس و به‌زمانی فهره‌نسییه‌وه پیتشکه‌ش بکات. وێرای ئەوه‌ی من پسپۆرنیم له‌مه‌سه‌له‌ی کوردو لیکۆلینه‌وه‌کانم له باره‌ی فهره‌نساوه‌ن له‌سه‌ده‌ی نۆزده‌هه‌مدا، به‌لام چه‌ند خالیکی هاوبه‌ش له یه‌کتیریمان نزیک ده‌کاته‌وه. لیکۆلینه‌وه‌که‌ی نه‌جاتی عه‌بدووللا مه‌به‌ستی به‌ره‌تیبی ئەو پرسانه‌یه که له‌گه‌ڵ له دایکبوونی نه‌ته‌وه‌دا خۆیان ده‌هیننه پیتشه‌وه. ئەمه هه‌روا له خاله‌ سه‌ره‌کییه‌کانی و تووێژی نیوان میژوونووسه فهره‌نسییه‌کانیشه.

ناسیۆنی فهره‌نسی که‌ی له‌دایکبووه؟ له‌گه‌ڵ کلۆفیس چونکه ناسیۆن له که‌سایه‌تی سه‌رکرده‌که‌یدا بوو به‌مه‌سیحی و له‌وه به‌دواوه ناسیۆن به‌کلێسه‌ی کاتۆلیکه‌وه ناسرایه‌وه؟ له‌گه‌ڵ گه‌وره پاشایه‌تییه‌کانی سه‌رده‌می کلاسیک چونکه ده‌وله‌تیاان بوونیا‌تتا و به‌ره به‌ره هه‌ریمه‌کانیاان یه‌ک‌خست؟ له‌گه‌ڵ شۆرش‌ی فهره‌نسی، له‌وه ده‌مه‌وه که فهره‌نسی بوون ویست و چوونه‌ ناو به‌هایه‌کانی سه‌ره‌به‌ستی و مافی مرۆف بوون دژ به‌ ئەوروپای ئارستۆکراتی پاشایه‌کان؟ یاخود زۆر دره‌نگتر له‌ سه‌ده‌ی نۆزده‌هه‌م وه‌ختایه‌ک هه‌موو فهره‌نسییه‌کان له‌زمانی نه‌ته‌وايه‌تی خۆیان ده‌گه‌یشتن و قسه‌یاان پێده‌کردو به‌و زمانه‌یاان ده‌نووسی و کولتورۆتیکیاان له‌ نێو خۆیااندا به‌شیه‌وه که

زۆریه‌ی ناسیۆن ئەم کولتورۆه‌یاان له‌گه‌ڵ رژیمی کۆماریدا تیکه‌ڵ ده‌کرد. میژوونووسانی کۆمه‌لی فهره‌نسی ته‌نها ئەوه‌نده چاره‌نووسی کورده‌کانیاان به‌لاوه‌ گرنگه‌ که، مه‌سه‌له‌که به‌سه‌ر یه‌که‌وه له ژیر یه‌ک پرسیااری گه‌وره‌دا به‌یننه‌وه. نه‌ته‌وه چییه؟ لیکۆلینه‌وه‌که‌ی نه‌جاتی عه‌بدووللا یح له‌سه‌ر ئەم خاله‌ زۆر ناکۆکه‌و ئیشکالیه‌ته Problemotigne ئۆرگیناله‌که‌ی داده‌گری. هه‌وه‌ل‌جار له‌ ریگه‌ی شاره‌زایی بیوتنه‌ی له‌ زمانه‌کان و سه‌رچاوه‌ به‌رت و بلاوه‌کانی نیوان چه‌ند پایته‌خت، له‌ رۆژه‌لاتی ناوه‌راسته‌وه تا ئینگلستان. سروشتی پارچه‌ پارچه‌ی خودی کوردستانیش له‌ نیوان دوو ئیمپراتۆریادا، ئیمپراتۆریای فارسی و عوسمانی و له‌ ژیر قه‌له‌مرۆی زله‌تیه‌کانی بێگانه‌دا پتوبستیاان هه‌م به‌ زانیانی زمانه‌ ناوچه‌یه‌یه‌کان و هه‌م به‌ زمانه‌ ئەوروپایه‌کانیشه. له‌ تاراوه‌وه بۆ له‌نده‌ن، نه‌جاتی عه‌بدووللا توانیویه میژووێکی پارچه‌ پارچه‌ بوو دووباره‌ بوونیات بنیته‌وه له‌ نیوان ئه‌رشیفیک که ره‌سه‌نايه‌تییه‌که‌و خاله‌ بنچینه‌که‌ی روانینی ئەوی دیکه‌یه له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌ی کورد.

نووسه‌ری ئەم نووسراوه به‌و واته‌یه‌ی کاره‌کانی له‌سه‌ر درێژه‌ی سه‌ده‌ی نۆزده‌هه‌م و بیسته‌من زانیویه یه‌ک ئیشکالیه‌تی نوێ وه‌دیار بخت. خه‌م‌لینی هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تی Sentiment national کورد له‌و دامانه‌ وه‌دیارکه‌وت که ئیمپراتۆریای عوسمانی له‌گه‌ڵ شکسته‌کانی خۆیدا ده‌ستی کرد به‌ خۆ‌مۆدیرینیزه‌کردن و راسیۆنالیزه‌کردنی ئۆرگانه‌کانی خۆی. له‌ ژیر گوشاری ده‌سه‌لاتکاره عوسمانیه‌کاندا، گوشاری: به‌رپوه‌به‌رايه‌تی، باج و کولتورۆی، هۆزه کوردیه‌یه‌کانی وریاکرده‌وه و چه‌ندین راپه‌رین له‌ ژیر چاوه‌دێری سه‌رۆکه ده‌ره‌به‌گه‌کاندا ته‌قینه‌وه. لاوازیونی ناسنامه‌ی عوسمانی له‌سۆنگه‌ی روه‌به‌ریکی جوگرافی ته‌واو کۆنترۆل نه‌کراو ئەو زه‌وینه‌یه که له‌و دیو په‌رته‌وازه‌ بوونی هۆزه‌کانیشه‌وه هیتشاکه‌ باه‌ته‌ی

په ره نه ستانندی فۆرمیتیکی ناته و اوای ههستی نه ته وه یین.

کاره که ی نه جات هه روا زۆر وردیشه، چونکه هه ولیداره نا کوکییه کان، ئاسته ننگه کان و شکسته زۆره کان شیبیکاته وه که له سه ره ریگه ی ناسنامه ی نه ته وایه تی بوونه وه وه دیار ده که ون. له نیو ئه م ئاسته ننگانه دا، گه مه ی زله یزه ئا ورو پاییه کان و به تایبه ت گه مه ی ئینگلستان سه ره کییه. ئه مه ی دوایی له رۆژه لاتنی ناوه راستدا سیاسه تیکی وای پیاده کرد که راستییه که ی زۆر هاوچه شن بوو له گه ل ئه و سیاسه ته ی که له ئه ورو پادا پیاده ی ده کرد: دابه شکردنی ده ولته ته کان، به دژ به که خستنی به که له به رامبه ر ئه ویدیکه، یاریکردن به ناسیۆنالیزی هه ره لاواز بۆ گۆتکردنی ده ولته تی هه ره به هیز، که هه میشه وه که داوه ریک خۆی ده هیئتیه پیشه وه که له دوا ساتدا هه میشه نا هاوسه نگییه کاتییه کان چاره سه ر ده کات. ئینگلیزه کان به یاریکردن به دژایه تی نیوان هه ردوو ئیمپراتۆریا (فارسی و عوسمانی) له سه ر قالی ئه وانه وه له گه ل ئاسته نگی تا ده هات گه وره تر، له م خاله دا سه رکه وتن ده ست به سه ر ئه و ناوچه یه دا بگرن که له ژیر هه ره شه ی رووسیادا بوو. مه سه له ی کورد له نیو ده سته کانیاندا جگه له ناوه ندیکی گوشاره یان له ناو گه مه یه کی دیپلۆماسی زیتتر نه بوو. ئه وه له به ر ئه و هۆیه که لیکۆلینه وه که ی نه جاتی عه بدوللا به ته وای پی له سه ر مه سه له ی سنووری نیوان هه ردوو ئیمپراتۆریا داده گری. سنووریک که هه م سومبلی هاوسه نگییه کی به دوا دا گه راوه له ناوچه که (له نیوان هه ردوو زله یزی ناوچه که و هه روا ره تکرده وه ی هه ریمیکی کوردی ئه گه ر هه بویه هاو پشتی له هۆشیارییه کی نه ته وایه تی Conscience National ده کرد. له رووی ئه م خاله وه له چه ند روویکه وه به راوردیک له نیوان فه ره نسا و کوردستاندا هه یه. راستییه که ی له هه ردوو باردا، نا کوکییه کانی سنوور، وه کو ره تکرده وه ی هۆشیارییه کی نه ته وه یی بریندار خۆی ده نویتی. (سنووری

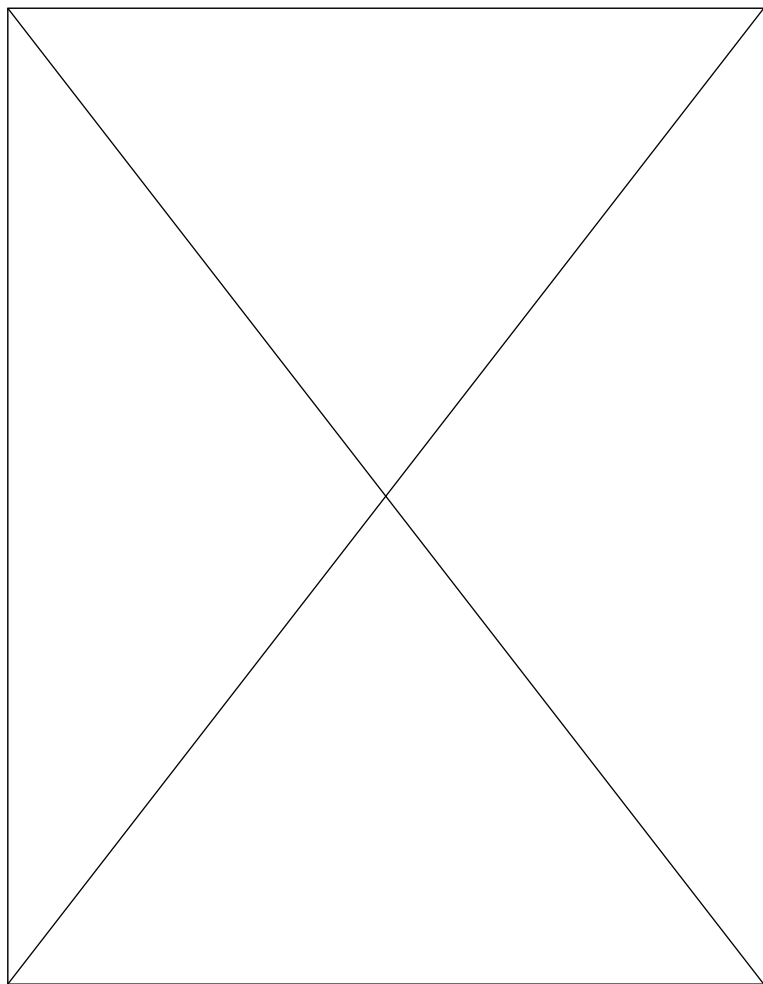
هه ریمه له ده سته چوه کانی فه ره نسا پاش ۱۸۷۰، سنووری پارچه پارچه بووی هه ریمه کانی کوردستان) خالی ده سته پیکردنی به ک لیۆر دبوونه وه ن ده رباره ی ناسنامه ی نه ته وایه تی.

لیکۆلینه وه که ی نه جاتی عه بدوللا ده ریده خات که ته نها ئه وه نده به س نییه به دوا ی لیکۆلینه وه به ک بگه رپین له زه وینه ی مه سه له گه وره دیپلۆماتییه کان. لیکۆلینه وه ی زۆر وردی له باره ی ئۆرگانیزاسیۆنه کۆمه لایه تییه کانی هۆزه کان، رۆلی سه رۆکه کان و دابه شبوونیان که ریگه ی به زله یزه کان داوه زۆریه ی جار دژ به فراکیسیۆنیتیکی Fraction دیکه ی گه ل به کاریان به یین. مه حدودیه تی ئۆرگانیزاسیۆنه سه ربازییه کانی هۆزه کان له هه مبه ر سوپا مۆدرینه کاندا، بابه تیکن ئه وه ده هیئن ریگه بده ن بۆ شۆر بوونه وه بۆ ناو زه وینه ی کۆمه لایه تی بۆ لیکۆلینه وه له هه سته نه ته وایه تیدا. له م پیۆدانه دا نووسه ر توانیویه تی به ورده کارییه وه هه م هه موو زانیاری و کولتوره کانی که له کورد بوونی خۆیه وه هه یه وه کاریان به یین و هه م بگه رپته وه بۆ ئه و میتۆدانه ی که له ماوه ی ئه زمونی خۆیه وه له زانکۆیه کی فه ره نسییه وه هه لیه یینجاون، ئیمه له لیکۆلینه وه که ی نه جاتی عه بدوللا، بابه تی تیگه یشتنیکی نویمان دۆزیه وه، نه ک ته نها بۆ مه سه له ی کورد، به لکو بۆ ناوچه که به سه ر له به ریه وه. ئیمه پیمان وایه ئه م لیکۆلینه وه یه هه روا بۆ خۆی خۆینده وارانێ کوردیش به سووده.

پاریس

۲۰۰۱/۲/۹

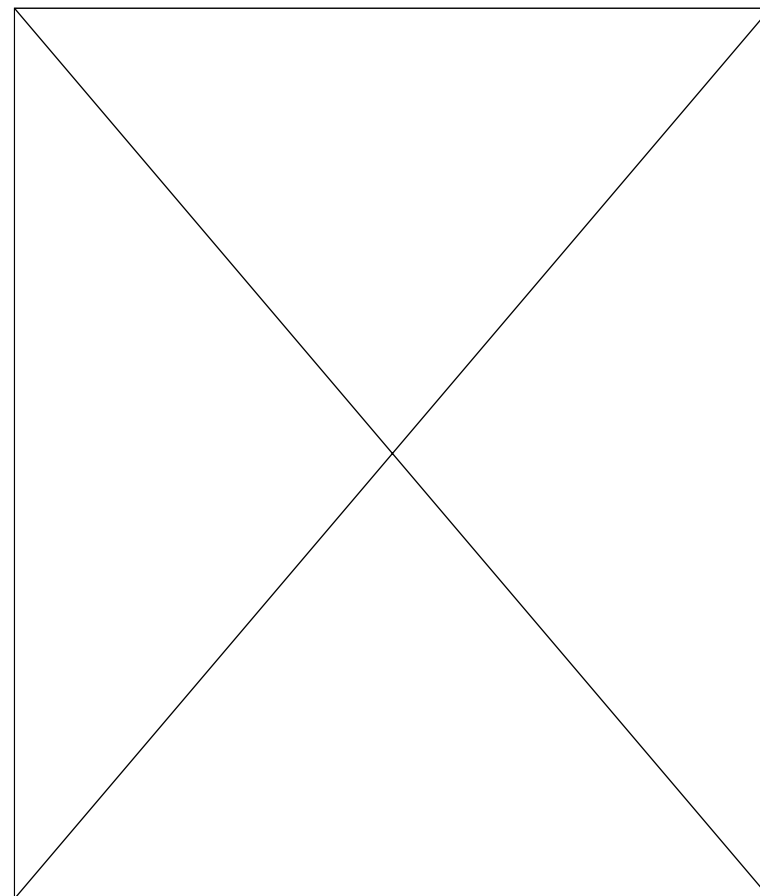
*Francis DEMIER: پرۆفیسۆره له زانکۆی پاریسی ده یه م و خاوه نی سه دان لیکۆلینه وه ی زانستییه له باره ی میژووی فه ره نسا له سه ده ی نۆزه هه مدا. هه روا سه ره رشتکاری ناوه ندی توێژینه وه ی Centre Let C Blanc له هه مان زانکۆدا.

پاشکۆی ژماره (۲)

Source: d apres HASSANPOUR, A., Nationalisme and Language in Kurdistan 1918- 1985, U. S. A, 1992, p. 54.

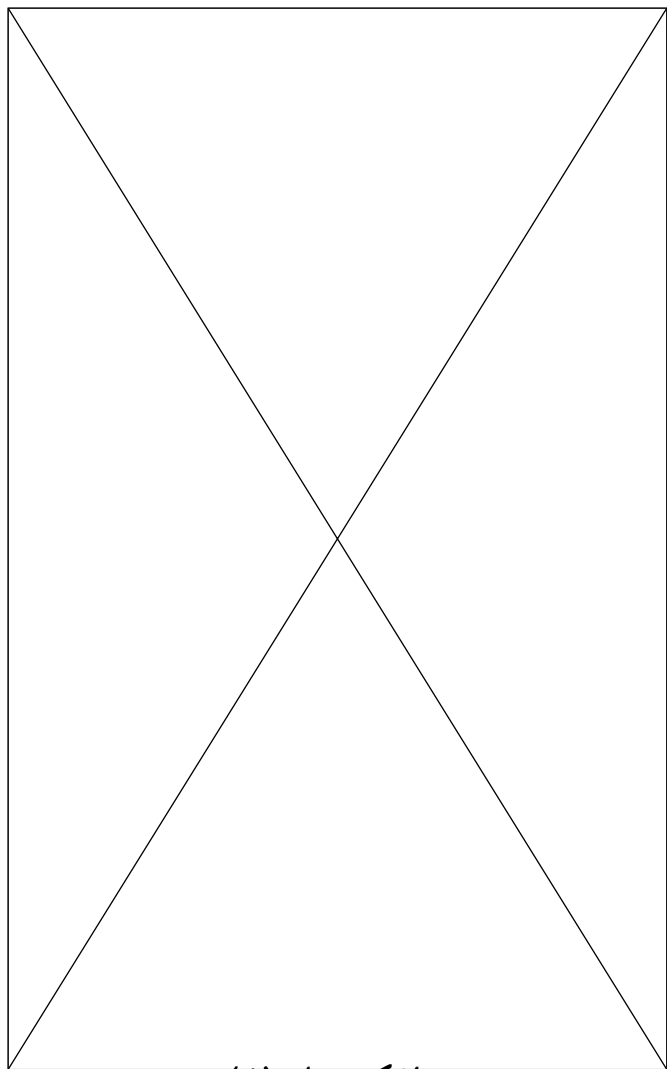
دابه‌شبوونی کوردستان به گوێره‌ی په‌یمانامه‌ی زه‌هاوی ۱۶۳۹.

پاشکۆی ژماره (۱)

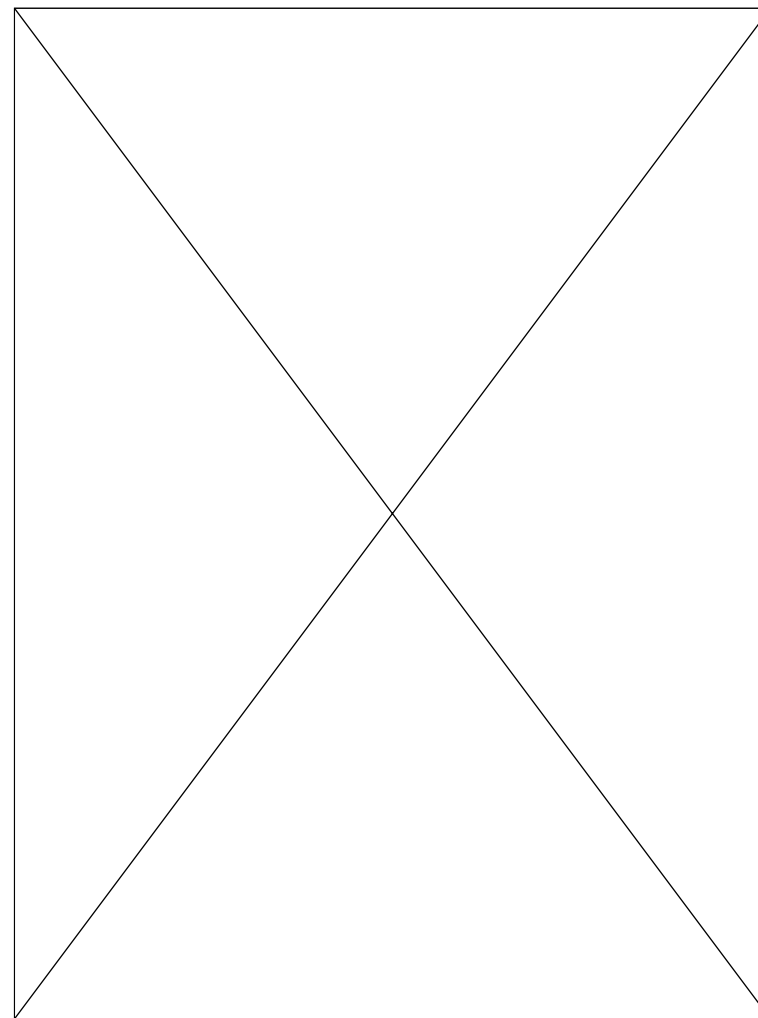
Source: d apres: Robert Olson., The kurdish Question and Turkish- Iranian Relations From World War I to 1998, Mazda Publishers, U. S. A, 1998.

دابه‌شبوونی کوردستان له‌ نیوان ئیمپراتۆریای عوسمانی و فارسی
به‌گوێره‌ی په‌یمانامه‌کانی زه‌هاو ۱۶۳۹، کوردان ۱۷۴۶، ئه‌رزه‌ڕۆمی یه‌که‌م
۱۸۲۳ و ئه‌رزه‌ڕۆمی دووهم ۱۸۴۷

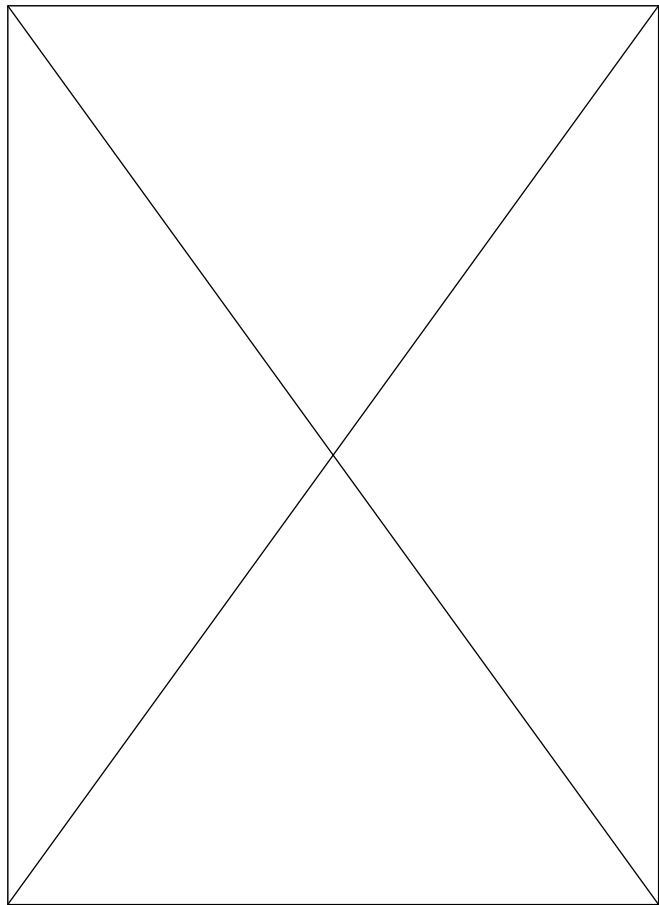
پاشکوی ژماره (۴)

تیکستی تورکی په پمانامه‌ی زه‌هاوی ۱۶۳۹، له‌م سه‌رچاوه‌ی خواره‌وه وه‌رگیراوه رساله تحقیقات سرحدیه، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، تهران، ۱۳۴۸، ص ۷۶-۷۷.

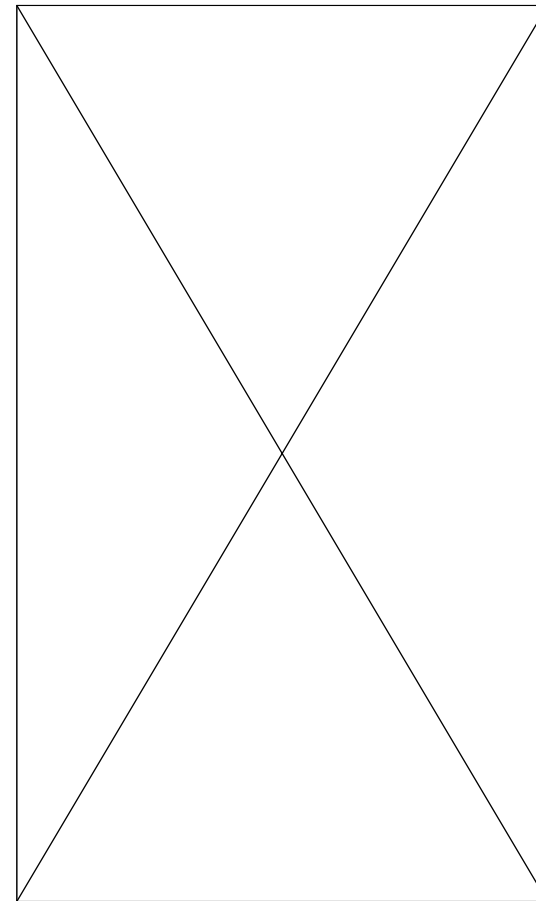
پاشکوی ژماره (۳)

میرنشین و ئه‌ماره‌ته کوردیبه‌کان له سه‌ده‌ی حه‌قده‌مه‌مه‌وه تا سالی ۱۸۶۰

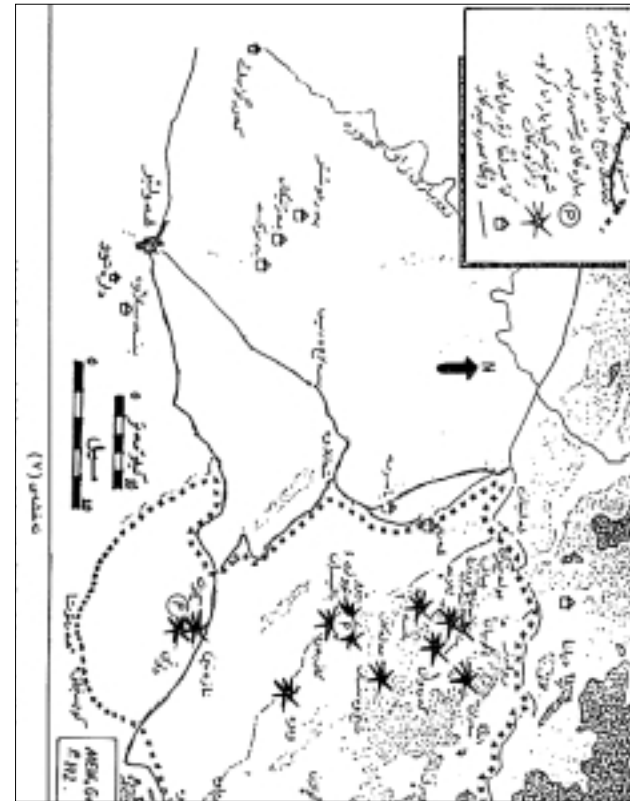
پاشکوی ژماره (۶)

مهحموود پاشای کوری محه مهدهد پاشای که پخسره و بهگ

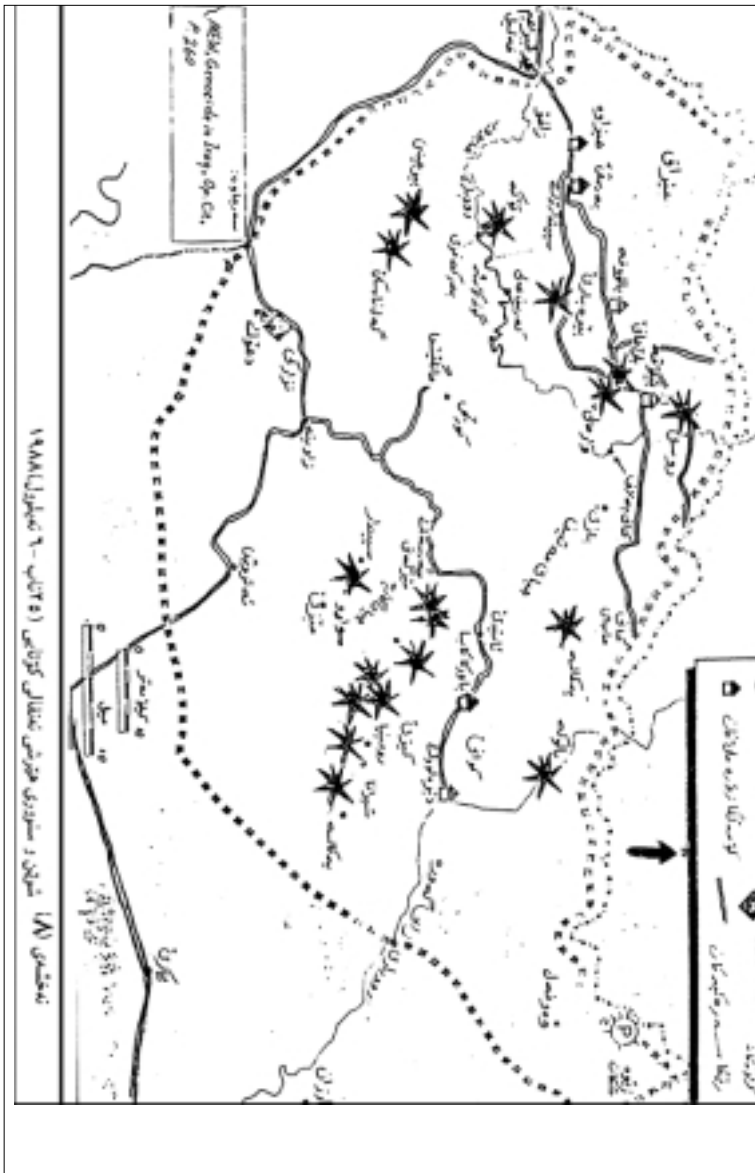

پاشکوی ژماره (۵)

ئاوره حمان پاشای بابان

پاشکوی شماره (۷)
 فہتج عدلی شا (۱۷۹۷-۱۸۳۴)

پاشکوی ژماره (۹)

دهسخه‌تی نامه‌ی ففتح عه‌لی شا بو والی به‌غدا (۱۸۰۶)
سه‌بارت به‌گپرانه‌وه‌ی نه‌وره‌حمان پاشای بابان

سه‌چاره:

دکتر محمد رضا نصیری، اسناد و مکاتبات تاریخی ایران (قاجاریه)، تهران، جلد ۱،
۱۳۶۶، ص ۳۰۷

شویں

-ث-

تازہریایجان: ۹۸، ۹۳، ۵۱
تاسیا: ۵۵
تاورویا: ۱۱۵، ۹۶، ۷۵، ۲۷، ۱۶
تہریقان: ۶۰
تالتوون کوپیری: ۹۴، ۵۳
تامیدی: ۳۱
تاق دہریہند: ۵۹

-ثہ-

تہرگیش: ۹۴
تہرزہروم: ۱۱۳، ۹۷، ۹۶
تہرمہنستان: ۲۴
تہردہلان: ۸۱، ۶۹، ۶۳، ۵۶، ۵۵، ۵۰، ۳۹، ۳۸
تہسقفہہان: ۵۳، ۵۲، ۵۰، ۳۴
تہستراباد: ۵۱
تہقسہ: ۴۳
تہماسیہ: ۳۱
تہستہمول: ۱۱۶، ۱۰۹، ۱۰۵، ۹۶، ۹۲، ۸۶، ۷۹، ۶۱، ۳۲، ۳۰
۱۱۹

-ب-

بابان: ۱۰۶، ۱۰۵، ۱۰۳، ۱۰۲، ۹۸، ۶۹، ۶۶، ۵۰
باریکہ: ۹۵، ۸۱
باسیکہ: ۳۹
باکو: ۵۱
بانہ: ۱۰۹
بایہزید: ۹۷
بہریتانیا: ۱۱۷، ۱۱۶، ۱۱۵، ۱۱۲، ۱۰۷، ۹۹، ۷۵، ۷۴، ۷۳
۱۲۷، ۱۲۰
بیرہ: ۴۳
بیغزو: ۴۴
بیلمان: ۱۵
بہتلیس: ۹۴، ۳۱
بہدرہ: ۹۲، ۵۷، ۴۳
بہسرہ: ۸۶، ۷۳، ۶۹، ۶۸، ۴۳، ۳۳
بہغدا: ۱۰۰، ۹۸، ۸۶، ۶۴، ۵۵، ۳۹، ۳۷، ۳۵
بہندہر عہباس: ۱۰۰
بہیدا: ۵۶

-ب-

پای تاق: ۹۱
پشدر: ۱۱۵، ۱۰۹
پیرہینی: ۱۵
پلنگان: ۳۹

-ت-

تاران: ۹۶، ۷۵

تفلیس: ۶۰، ۵۶

تورکیا: ۱۱۷

توزخورماتوو: ۵۸

توپراق (شار): ۹۴

تۆروسى بچووک: ۲۴

تهبریز: ۵۶، ۳۶، ۳۵، ۳۴، ۳۰، ۲۷

-ج-

جەسسەن: ۹۲، ۴۳

جەزیرە ئیبن عومەر: ۳۱

جناد: ۳۹

جوړجیا: ۵۱

-چ-

چالدیران: ۳۰

چناری کدۆکی: ۳۹

-ح-

حەریر: ۹۶، ۹۲، ۵۳

حریر دویز: ۳۹

حەسەن کێف: ۳۱

حەلەب: ۶۱

حەلوان: ۸۹

حەوتیزە: ۵۶

-خ-

خاریپوت: ۲۴

خالیس: ۹۵

خانەقی: ۹۴، ۵۵، ۴۱

خوردەم ئاباد: ۵۱

خوړاسان: ۶۲

خوسبیر: ۳۹

خۆی: ۱۱۹

-د-

داغستان: ۵۶، ۵۱، ۳۵

درنە: ۶۴، ۵۹، ۵۷، ۴۳، ۴۲، ۴۱، ۳۷

دلخوران: ۳۹

دەریەند: ۵۱

دەرتەنگ: ۸۹، ۶۴، ۴۳، ۴۲، ۴۱، ۳۷

دەریای ناوەرەست: ۲۶

دوان: ۳۹

دمورکیتو: ۳۹

دیاریبەکر: ۴۰، ۲۴

-ر-

رووسیا: ۵۰، ۵۱، ۷۴، ۷۵، ۸۵، ۸۸، ۹۲، ۹۹، ۱۰۵، ۱۰۶،
۱۱۶، ۱۲۰، ۱۲۷
رہوان: ۵۶
رہواندز: ۱۰۵
رۆژھەڵاتی ناوہراست: ۲۳

-ز-

زانکۆی پارێسی دەبەم: ۸
زەلم: ۴۴
زەھاو: ۴۲، ۵۵، ۵۷، ۵۹، ۸۹، ۹۴، ۹۸، ۱۰۴، ۱۱۴، ۱۱۶
زەنگاباد: ۹۵
زنجیر (قەلا): ۴۳، ۴۴
زنجیرکینو: ۳۹
زمرد: ۴۴
زمرد ھارا: ۴۴

-س-

سامەرا: ۵۹
سەرپیتل: ۴۳
سەرتاس: ۵۳
سەردەشت: ۱۰۹
سەرب: ۱۷
سەر چنار: ۵۳

سەعدئاباد: ۵۳

سەرپل ئەنگورد: ۷۷
سلیتمانی: ۳۱، ۸۱، ۸۳، ۸۴، ۸۶، ۹۰، ۹۲، ۹۵، ۹۶، ۱۰۹،
۱۱۱، ۱۱۴، ۱۱۶
سورداش: ۵۹
سۆران: ۱۰۲، ۱۰۵

-ش-

شارباژتیر: ۳۹، ۵۹
شارەزوور: ۳۵، ۳۶، ۳۸، ۳۹، ۴۳، ۵۰، ۵۹، ۶۱، ۸۵، ۸۶، ۹۷،
۹۸، ۱۰۰، ۱۰۴، ۱۰۸، ۱۲۰، ۱۲۴
شارەبان: ۴۱، ۵۸، ۹۶
شیروانە: ۹۵
شیروان: ۲۴، ۳۵، ۳۶، ۵۱، ۵۶
شماسی: ۵۶
شەمامک: ۹۰

-ع-

عوسمانی - فارسی (سنوور): ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۸، ۱۹، ۳۳، ۶۶،
۷۸، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۷،
۱۲۹، ۱۳۰
فارسی - عوسمانی (سنوور): ۷۵
عراقی - تورکی (سنوور): ۱۰۲
عیراقی عارەبی: ۲۴، ۲۶، ۶۸، ۷۶، ۱۱۰

-س-

کاتن: ۵۶
کارتلی: ۵۶
کارس: ۴۴
کرنند: ۱۱۶
کرمانشا: ۳۵، ۵۰، ۵۱، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۸۱، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۹۱،
۹۸، ۹۶
کفری: ۹۵
کۆنسته نتینه: ۳۹
کۆیه: ۹۰، ۹۲، ۹۶، ۹۸، ۸۶، ۶۷، ۵۳
که ربه لا: ۱۱۳
که رکوک: ۳۱، ۳۷، ۳۸، ۵۰، ۵۷، ۵۹، ۶۲، ۶۴، ۶۸، ۶۹، ۸۳،
۹۵، ۱۱۵
که سانه: ۳۹

-س-

که نجه: ۳۵، ۵۶
گورج: ۳۲
که یلان: ۵۱

-ج-

له یلان: ۵۹، ۶۴
لورستان: ۳۵، ۳۶، ۵۶، ۹۱

-غ-

غازی (قه لا): ۳۹

-ف-

فهره نسا: ۱۶، ۷۵، ۷۶، ۸۵، ۱۰۵، ۱۲۹
فهره نسبی (ئیمپراتوریا): ۱۵
فارس: ۱۰، ۳۵

-ق-

قارس: ۳۵
قادی: ۳۹
قزلرہ بات: ۴۱، ۸۲، ۸۸، ۹۶
قزلچہ: ۳۹، ۴۳، ۵۳
قوسته نتینه: ۶۰
قہرہ باغ: ۳۵
قوتوور: ۴۴، ۱۱۹
قہرہ داغ: ۶۷
قہ لا چوالان: ۶۷، ۶۸
قہ نده هار: ۴۹
قہ زوین (پایتهخت): ۳۴
قہ سر شیرین: ۵۷، ۸۹

هه رات: ٤٩
هه رير: ٩٨
هه ورامان: ١١٤، ٤٤
هه و لير: ٩٠، ٦٢، ٣١
هه مه و نند: ١٢٩
هه مه دان: ١١٥، ٥٩، ٥٦، ٥٢، ٥١، ٥٠
هه كارى: ٣١
هه زار ميژد: ٣٩
هه يلكيشانى سنوور: ١٠٤
هه يندوستان: ٧٧، ٧٥، ٧٤، ٥٥

-ن-

نالباريز: ١٠٩
نه خچه وان: ٥٦
نه ها و نند: ٥٥
نييل: ٣٩

-ي-

يوان: ٩٦، ٩٤، ١٧
يکه: ٤٤

-م-

مازهنده ران: ٥٧، ٥١
ماكو: ٤٤
مووسل: ١٠٥، ٦٤، ٦٢، ٦١، ٥٥، ٣٧
مه رگه وهر: ١٠٩
مه گاز: ٤٤
مه ربوان: ٨٢
مه نده لي: ٩٢، ٦١، ٥٧، ٤٣
موحه مه ره: ١١٣
موكاره: ٣٩
منزل عجزو: ٣٩
مدجانييه: ٩٦
موسكو: ١٢٠
ميسر: ٧٦، ٧٤
ميژو پوتاميا: ٩٦، ٣٥
ميهره بان: ٤٤، ٣٩
ميترگه سوور: ١١٤

-و-

وان: ٤٤، ٤٣، ٣٦

-ه-

هال: ١٥
هاوار (ناوچه): ٣٩

کتبە جاپلداوه کانی دەرگا

- ۱۹- فریدریک نیتشه
- ۲۰- چەند بابەتیکى ریزمان و زمان
- ۲۱- ژيانەوہو شوینی لە رۆژنامەنووسیی کوردیدا
- ۲۲- ئینسکلۆپیدیای ئابووری
- ۲۳- دیموکراسی چیه؟
- ۲۴- ئەو پلنگانەى لە تەک مندا غاریانداوه
- ۲۵- لور و لورستان
- ۲۶- پاریا
- ۲۷- شۆرشى دەرسیم
- ۲۸- ماکیاڤیلی
- ۲۹- الشدادیون في بیلا داران
- ۳۰- منالییم ئاسکیک بوو بەسەر پەلکە زێرینەکاندا بازبازینی دەکرد

- ۱- جوگرافیای کوردستان
- ۲- نەژادی کورد
- ۳- باڵە سیاسییهکان لە ئێران
- ۴- کرۆنۆلۆژیای مەسەلەى مووسل
- ۵- اربیل ۸۸ هەولێر ۹۹
- ۶- جمعیه خویبون
- ۷- امارە بابان
- ۸- امارە بوتان
- ۹- امارە بادینان
- ۱۰- جیهانگیری
- ۱۱- حقوق الانسان والمجتمع المدنى بين النظرية والتطبيق
- ۱۲- الفدرالية وامكانية تطبيقها في العراق
- ۱۳- تەقریرستان
- ۱۴- شۆرشى شیخ عوبەیدوللای نەهرى لە بەلگەنامەى قاجاریدا
- ۱۵- کردستان - في القرن الثامن الهجري
- ۱۶- فەرەهنگى لیک حالى بوون
- ۱۷- فەرمانرەوایانى قوچ زێرین - لە سووتان سلیمانی قانونییهوه تا ئەتاتورک
- ۱۸- ئەودییوی مەرگ

Le kurdstan *et*

Le conflit de frontiere Perso - Ottoman.
(1639-1847)

Najati Abdulla

پاشکوی ژماره (۴)

صلح و عهد و تنفیذ قضایای قطع حدود، خصوصی مطارحه و مکالمه اولوب، بغداد و آذربایجان سمتلرنده اولان سنور و حدود دن جسان و بادرانی نام محل لر، جانب همایونمه متعلق اولوب، مندلین قفاسی و درتنکه و ارنجه که درتنکه سرمیل نام محل سنور تعیین اولوب بایلننده اولان صحرا لريله جانب همایونمه اولوب ویاننده واقع اولان طاغ اوته طرفه قالوب و درنه و در تنگه میل باشی سنور تعیین اولنوب جانب همایونمه اولوا و جاف عشیر تلرینگ ضیاء الدین و هارونی تعبیر اولنور قبیله لری طرف شریفمیره اولوب بیرره رزدولی اوته طرفه قالدوت و طاغ اوزرنده واقع اولان زنجیر قلعه سی هدم و خراب اولوب، قلعه مهدومه مزبورنگ، غربی طرفنده اولان کویلر جانب همایونمه قالدوب شرقی طرفنده اولان کویلر اوته جانب اولوب و شهر زور قلعه سی قرینده ظالم. قلعه سنگ او ته سنده، واقع اولان طاغک قلعه مزبوریه ناظر اولان اطرافی جانب همایونمزدن ضبط اولنوب و اورامان قلعه سی توابعی کویلر ایله، اوته قالا و شهر زوره چخان گدوکی سنور اولوب قزلبه و توابعیله جانب همایونمه ضبط اولنوب و مهربان توابعیله اوته طرفه قالا و وان سرحدنده قطور و ماکو و قارص جانبنده مغازبرد قلعه لری طرفندن یقندیر لمق اوزره قرار ویریلمگین، مشار الیه مانگ، برمنوال مشروح ایتدکلری قول و قراره اراضی اولدوغیزی و فیما بعد، معاهده و مصافات مراسمین رعایت و مواسات و موالات لازمه یه صیانت ایدوب، ایمانزه و فایلیه رز دیوب تعهدایتدو گیزی و آنک کسرو خلفندن ابا و اجتناب گوستردگیزی اول نامه ده تصریح ایدوب جنابگردن گلان و ثبیقه مختومه همایون مرادلنمش، استدعا ایتدوگیزر اجلدن، انجاز الوعد من دلایل المجد محض آسایش خلایق و عباد و آرامش ممالک و بلاد ایچون بو صلح قرار داده و صلاح شمولی و اصل، قبول رتبه قبول قلوب، شوشرطیله مقرر قویو لدیکه قطع تعیین اولنان سنور و حدود داخلنده واقع اولوب جانب همایون مزه متعلق و منسوب و سایه عدالت مایه مزله محمی بلدن و ممالکدن محسوب اولان محال و مواضعدن و صحاری و اراضی قزلباش طایفه سنهال چکدیرلوب، اگر اراضی معموره و اگر خالیه درالشییی اذا ثبت ثبت بلوازمه مقتضاسنجه، توابع و لواحقیه موکلان پارگاه اعلامزو معتمدان درگاه معلامز ضبطلرنده اوله و ذکر اولان سواددن ماعدا، آخسقه و قارص و وان شهرزور و بغداد و بصره نگ و سایر سنور لرین داخل اولان قلاع و بقاع و نواحی و اراضی و صحاری و براری تلال و جبال دخل و تعرض و تصرف اولمینه و اجداد عظامز انارالله تعالی براهنم، زمان سعادت اقترانلرنده، اسلافگزه گوندربیلن عهدنامه گرک جمله شرط معتبره صحیحه سی الدین النصیحه کلمه نصیحه سی اوزره زیر حکومتلرنده، بولنان اسافل و ادانیه حاشاتم

